JAARVERSLAG

NATURE FOR HEALTH 2021

19 april 2022

1. Inleiding / overzicht

2021 was vanwege het voorduren van de coronapandemie opnieuw een bewogen jaar. Voor Nature For Health (NFH) was het tevens een jaar waarin verscheidene zaken samen kwamen en verder tot wasdom kwamen.

Natuur en gezondheid verbinden voor kwaliteit van leven van mens en natuur is waar NFH voor staat. Van lokaal tot internationaal niveau wordt in toenemende mate het belang van natuur voor de

gezondheid herkend en erkend. Nature For Health is in toenemende mate op al deze niveaus betrokken. Dat maakt ons werkveld complexer, maar ook meer interessant. Steeds duidelijker wordt het dat – vanuit onze visie - verbindingen leggen tussen alle geografische niveaus en tussen alle sectoren, instellingen en organisaties betrokken bij gezondheid en leefomgeving de natuurlijke niche is van Nature For Health.

Niet alleen de Wereldgezondheidsorganisatie, maar ook de Nederlandse rijksoverheid onderkent steeds meer het belang van de fysieke omgeving, de natuur en het groen, voor onze gezondheid, onder meer via het Rijksprogramma Gezonde Groene Leefomgeving. De middelen om groene gezondheid-ambities te realiseren blijven jammergenoeg achter.

Erg belangrijk is dat de aandacht voor de leefomgeving ook steeds meer zichtbaar is bij een groeiend aantal gezondheidsinstellingen, zoals ziekenhuizen, GGZ-instellingen en zorghuizen. 2021 was het jaar waarin Natuur op Recept, ook in de eerste lijn, vooral bij huisartsenpraktijken en fysiotherapiepraktijken, steeds meer aandacht kreeg. Steeds meer huisartsen reageren positief op de mogelijkheid om natuur in te zetten bij preventie of herstel. Communicaties van Nature For Health in pers en op social media kregen aanzienlijke aandacht.

Om weer op te krabbelen na de coronacrisis en klaar te zijn voor de toekomst, ook in de zorg, moet elk beleid en al onze maatschappelijke acties worden geleid door één doorslaggevende prioriteit: De kwaliteit van leven en de gezondheid van mens en natuur, met aandacht voor de nauwe verwevenheid van mens en natuur. NFH ondersteunt deze ontwikkeling met inspiratie, expertise, raad, en daad. En, vooral, door noodzakelijke verbindingen te creëren.

In 2021 besloot de NFH Council, op voordracht van het NFH Implementatie Team voor 3 nieuwe inhoudelijke thema's, die de NFH activiteiten zullen leiden en groeperen. Tevens werd besloten om de verkenning van het van onderop ontwikkelen van een NFH Groene Zorg community voort te zetten, maar ook nadrukkelijk aandacht te schenken aan het vormen van een community van zorgverleners die groen en natuur (willen) integreren in hun dagelijks werk in de gezondheidssector, zoals huisartsen, fysiotherapeuten, internisten en GGZ zorgverleners.

Het jaar 2021 is opnieuw productief geweest op het vlak van projecten en initiatieven. De kaders van baanbrekende initiatieven zoals de Groene GGZ en Natuur op Recept programma werden neergezet, de laatstgenoemde initiatieven in samenwerking met IVN. Tevens was 2021 het pioniersjaar van Samen Blokje Omdenken, gericht op het bevorderen van mentale gezondheid en terugdringen van stress en eenzaamheid bij jongeren, vooral studenten. De samenwerking van NFH met Lentekracht en VU-Amsterdam werd verdiept.

NFH kreeg in 2021 haar patroness/beschermvrouwe, Sacha de Boer. Als NFH ambassadeur trad KiKi Hasson toe. Tevens werd Patrik Grahn, een van de oprichters van NFH en bestuurslid sinds de oprichting in 2013 het eerste erelid van de NFH Council. Het erelidmaatschap werd begin 2022 geformaliseerd.

Op bestuursniveau waren er weinig of geen wijzigingen maar 2021 was wel het laatste jaar van bestuurslidmaatschap van onze secretaris Ben Janssen. Ben is nu toegetreden als adviseur tot het NFH Implementatie Team. Als vol lid van het Implementatie Team trad Ellen van Bodegom toe. Sanne Hiemstra nam afscheid van het NFH Implementatie Team vanwege haar nieuwe werk als promotieonderzoeker bij Wageningen Universiteit. Sanne bleef wel onderdeel van het projectteam Groene Plaatsmakers - Den Bosch.

2. Nieuwe NFH thema's

In 2021 werd besloten dat de volgende nieuwe inhoudelijke thema's leidinggevend zullen zijn in ons NFH werk voor de komende jaren.

Helend Landschap

Gezonde Groene Leefomgeving

Natuurlijk Gezonder

In het thema **Helend Landschap** gaat het om de positieve effecten van natuur en landschap op mens en samenleving. De coronacrisis heeft ons laten zien dat de fysieke en mentale gezondheid van mens en natuur onlosmakelijk verbonden zijn: geen gezonde mens zonder een gezonde aarde. We kennen allemaal de helende werking van bijvoorbeeld zee en bergen. Maar dicht bij huis vinden we ook landschappen die helpen ontspannen en zorgen los te laten. Van "microlandschappen" zoals je eigen tuin tot nationale parken. In het kader van dit thema worden activiteiten op het vlak van helende landschappen en "healing environments" uitgevoerd, waarbij aandacht aan de balans tussen mens en natuur wordt gegeven.
In het thema **Gezonde Groene Leefomgeving** gaat het over groen/natuur in de directe leefomgeving van mensen, met impact op het leven van de mensen die er wonen of passeren. Het gaat hier om te bewegen, verbindingen aan te gaan met de mensen die dichtbij leven, elkaar te helpen, samen zorgen voor en oogsten van het groen in de buurt. Bijv: natuurlijke speelplekken zetten aan tot ander gedrag onder kinderen (bijv. op groene schoolpleinen). Een eigen levende tuin draagt bij aan ontspanning van mensen. Tuinen rond werkplekken kunnen fungeren als oplaadplekken (stressherstel en focusherstel), ontmoetingsplekken, stimuleren creativiteit, en dragen bij aan vitale werknemers. Groene tuinen en plekken in en rond gezondheidsinstellingen helpen mensen te ontspannen en dragen bij aan een beter werk- en behandelingsklimaat.
In het thema **Natuurlijk Gezonder** staat centraal het integreren van natuur en haar positieve effecten in het dagelijks leven ten behoeve van positieve gezondheid in het algemeen. Tevens staat centraal het integreren van natuur/groen in de gezondheidszorg, vanuit het concept van positieve gezondheid. In het bijzonder wordt aandacht geschonken aan mentale gezondheid van jongeren en oudere mensen, inclusief de integratie van natuur in de geestelijke gezondheidszorg, de zorg voor de jeugd, en de ouderenzorg.

Naast deze thema's kreeg de **NHF community-vorming** in 2021 veel aandacht. In dit jaarverslag vertellen we daar meer over.

3. Projecten en initiatieven

In onderstaand overzicht beschrijven we een aantal van onze projecten en initiatieven die in 2021 werden ontwikkeld, uitgevoerd of geëvalueerd. We streven daarbij overigens niet naar volledigheid.

Helend Landschap

Projecten & initiatieven

- **Helend Landschap - Van Gogh Nationaal Park en Green & Healthy Destinations**

In 2021 vond de tweede door NFH i.s.m. partners georganiseerde Helend Landschap Dag 2021 plaats. Net zoals de Helend Landschap Dag 2020 was deze dag een succes, ondanks de beperkingen en dreigingen van corona(-maatregelen).

"Helend Landschap" was één van de 10 landschapslaboratoria van de Landschapstriënnale 2021 "*High Green – Innovating the Landscape*". Het Van Gogh Nationaal Park was gastregio van deze triënnale, die in april 2021 plaatsvond. Nature For Health (NFH) was trekker van het helend landschap lab, in nauwe samenwerking met Van Gogh Nationaal Park, IVN en anderen.

Het programma van de Helend Landschap Dag bestond uit de volgend elementen:

* Online Seminar Ons Helend Landschap – Van Gogh Nationaal Park (ongeveer 100 deelnemers)
* Opening van het helend pad, het tweede deel van de Van Gogh NP Helend Landschap Route
* Vlogs van Van Gogh Pioniers (jongeren) die over het pad fietsen en hun impressies geven
* Opening van de Helend Landschap estafette, met video's op locatie en online inbreng van ervaringsdeskundigen
* Assisië Helend Landschap Dialoog, online op Landpark Assisië, met André van der Zande
* Online Seminar Green – Healthy Destinations – the healing power of landscapes, georganiseerd door NFH en Green Destinations (ongeveer 145 geregistreerde deelnemers)

De uitkomsten van de Helend Landschap Dag 2021 waren onder meer:

> Start van de helend landschaps-estafette in het Van Gogh Nationaal Park en de uitbreiding ervan. Plaquettes en boompjes worden uitgereikt aan de eerste vier inspiratieplekken op vlak van gezondheid en natuur in het Van Gogh Nationaal Park. We gaan deze estafette stap voor stap uitbreiden, ook met nieuwe inspiratielocaties. In 2021 werden vier locaties in het Van Gogh Nationaal Park uitgeroepen tot "Helend Landschap Inspiratielocatie Van Gogh National Park", waaronder Centrum Frits (in Baarle-Nassau) en Zorgboerderij De Wederloop te Diessen.

> Opening van het helend pad, de tweede route van de Van Gogh Helend Landschap Route, met kaart en app. De route zal gaandeweg worden uitgebreid in de komende jaren, zowel regionaal als lokaal, met een belangrijke rol daarbij van Van Gogh Nationaal Park ambassadeur Frans Kapteijns;

> Brede steun voor de ontwikkeling van het project “Van Gogh Nationaal Park Helend Landschap voor mentale gezondheid”;

> Brede steun voor de ontwikkeling van een ‘European Inspiration & Learning Network Green & Healthy Destinations’. Nature For Health heeft mede namens Green Destinations het Raad van Europa Comité voor de Europese Landschap Conventie toegesproken in 2021 en een oproep gedaan om gezondheid meer te betrekken bij “green destinations”.

> Steun voor de uitrol van het initiatief Samen Blokje Omdenken in het Van Gogh Nationaal Park, te samen met de Van Gogh Pioniers.

- **Natuur op Recept**

We zijn gewend om van de dokter medicijnen voorgeschreven te krijgen. En soms rust of meer beweging, of een dieetvoorschrift. Maar natuur wordt nog niet vaak voorgeschreven door de eerste lijn. NFH, in partnerschap met IVN, vindt het hoog tijd dat hier verandering in komt en lanceerde op 17 februari 2021 – als eerste stap – de website Natuur op Recept. **www.natuuroprecept.nl**

De website is een rijke bron aan kennis op het gebied van natuur op recept, zowel voor de gezondheidszorg als mensen die geïnteresseerd zijn om natuur meer te betrekken bij het gezond worden of gezond blijven. De website is ontwikkeld door een NFH team, waarbij we hier vooral prof dr Agnes van den Berg en Tjisse Brookman willen noemen voor hun grote en onmisbare bijdrage.

De reacties op de website waren bijzonder positief en in 2021 kreeg NFH vele verzoeken om samenwerking, vooral van groene zorgverleners, maar ook een aantal huisartsen.

De lancering van de website markeerde tevens de start van het “Natuur op Recept”- initiatief. Dit omvatte onder meer de ontwikkeling van een actieplan Natuur op Recept op basis van consultaties met doelgroepen, vooral via posts on NFH socials en vele bilaterale gesprekken.

In 2021 is er door NFH in het kader van dat initiatief een eerste voorstel voor een nationaal programma Natuur op Recept opgesteld, op basis van een bredere consultatie en contacten, inclusief huisartsenpraktijken en zorgverleners in het groen. We zijn over het programma in ontwikkeling in goed contact met het ministerie van VWS, dat positief reageerde op de voorgestelde aanpak.

Tevens is eind 2021 de Natuur op Recept Reeshof – Tilburg pilot gestart, als onderdeel van het project Gezonde Groene Wijk Reeshof, fase 1. Dit project en de pilot wordt financieel ondersteund door de gemeente Tilburg en heeft een betrokkenheid van Zorgbelang Brabant – Zeeland en Contour de Twen (zie onder Gezonde Groene Wijken).

- **Nature on Prescription**

In 2021 is er opnieuw intensief contact onderhouden met niet-Nederlandse initiatieven op het vlak van Natuur op Recept (Nature Prescription), onder meer met RSPB Schotland, die een proef hebben gedaan in 2021 in Edinburgh, Schotland. Ook zijn initiatieven in Canada, VS en Engeland gevolgd. Op NFH socials is actief gepost over relevante internationale ontwikkelingen inzake natuur op recept.

- **Helend Landschap / Green & Healthy Destinations**

In 2021 zijn er stappen gemaakt in het concretiseren van samenwerking tussen Groene & Gezonde bestemmingen, mede als vervolg op het internationale seminar van NFH en Green Destinations in 2020. De resultaten van dat seminar zijn in 2021 gepresenteerd aan de Raad van Europa Comité van de Europese Landschap Conventie. WUR studente / NFH stagiaire Huixin Hu heeft haar stagerapport in 2021 afgerond, met aanbevelingen voor verdere integratie van gezondheidsaspecten in groene bestemmingen. Tevens zijn er nauwe contacten geweest met het Van Gogh Nationaal Park om Helend Landschap / Green & Health destinations verder te concretiseren in het park.

- **Helend Landschap Ameland – Bloom Healthy Life**

Het eiland Ameland is een andere 'green & healthy desination'. Op 4 juni 2021 ondertekenden Bloom Healthy Life – Ameland en NFH een samenwerkingsovereenkomst, gericht op het helpen creëren van duurzaam, natuurgerichte zorg en zorgtoerisme op het Waddeneiland Ameland. De focus van de overeenkomst is: "Vakantie vieren en vitaler worden op Ameland – Plezier beleven aan een gezonder leven". Bloom Healthy Life (BHL) biedt op Ameland vitaliteitsprogramma's in een ambulante residentiele setting en binnen het eigen zorgnetwerk. Bloom Healthy Life en NFH wisselen in het kader van de samenwerking visies, ervaringen en kennis uit, mede over de vernieuwende kanten van het Bloom Healthy Life-initiatief. NFH en Bloom Healthy Life werken tevens samen bij het uitrollen van meer natuurgerichte zorglocaties op andere plaatsen in Nederland of daarbuiten. Voor meer info, zie https://www.bloomhealthylife.com/

- **Vergroten van kansen van kwetsbare jongeren om bij te dragen aan de maatschappij en het landschap van Limburg**

De Limburgse zorginstelling Stichting Somnium Begeleiding & Stichting Somnium Zorg (Somnium) en NFH willen samen de kansen voor kwetsbare jongeren in Limburg vergroten om actief bij te dragen aan de maatschappij en het landschap van Limburg. We willen dat doen samen met bedrijven en instellingen en in samenwerking met vrijwilligers. We hebben daartoe in 2020 en 2021 het project De Groene Kans ontwikkeld, met onder meer de prachtig gelegen Limburgse biologische wijngaard Aldenborgh in Eys en HXHoogcruts - 'het klooster van de 21e eeuw" in Noorbeek, een mooie inspiratieplek van Stichting het Limburgs Landschap voor natuur & erfgoed en gezondheid.

Gedeelten van het project zijn in 2021 in uitvoering genomen. Andere delen van het project kunnen worden uitgevoerd zodra financieringsmogelijkheden daarvoor zijn gevonden.

Gezonde Groene Leefomgeving

Projecten & initiatieven

- **NFH Programma Gezonde Groene Wijken met Gezonde Groene Wijk Reeshof (Tilburg)**

Het NFH Programma Gezonde Groene Wijken is in 2021 verder uitgewerkt, inclusief in een stappenplan.

Het NFH Programma is in 2021 actief van start gegaan met het project Gezonde Groene Wijk Reeshof - Tilburg, fase 1.

In overleg met de gemeente Tilburg en Reeshof & Co heeft NFH de volgende activiteiten geselecteerd voor de eerste fase van 'Gezonde Groene Reeshof':

- Reeshof pilot van 'Natuur op Recept – Doorverwijzing naar het groen in de eerste lijn'
- Buitenruimte Winkelcentrum Heyhoef verder helpen doorontwikkelen tot meest dementievriendelijke winkelcentrum van Nederland;
- Vanuit participatie en samenwerken aan Groen met bewoners van de G-buurt werken aan een 'wereldtuin' op het terrein van Van Beurden Beheer / Pizzeria Giardino d'Italia.

Het project wordt in 2022 afgerond en heeft mogelijk een vervolg (fase 2).

Het NFH Programma Gezonde Groene Wijken trekt steeds meer aandacht van gemeenten en organisaties, en verwacht wordt dat meer wijkprojecten in andere gemeenten zullen worden ontwikkeld en uitgevoerd.

- **Groene Plaatsmakers – jongeren maken hun gezonde groene omgeving**

De jeugd heeft de toekomst! En daarom zijn we – Nature For Health & Groene Plaatsmakers, in 2021 met hen aan de slag gegaan om samen de leefomgeving groener en gezonder in te richten. Het project heet de Groene Plaatsmakers en startte in de eerste helft van 2021, gericht op Den Bosch en omgeving. Het project is gefinancierd uit het Innovatiefonds van GGD Hart van Brabant.

De aanpak resulteerde in een agenda en een actieplan dat mét jongeren samen is gemaakt en mét hun samen is uitgevoerd. Geen theoretische beschouwingen, maar vooral op zoek naar hoe we samen met lokale experts ideeën en initiatieven in de praktijk verder kunnen helpen. Op deze manier konden jongeren een actieve en zinvolle bijdrage leveren aan een gezonde, groene en klimaat adaptieve woonomgeving. Met duurzaam effect voor de gezondheid en de kwaliteit van het groen!

Resultaten

• Vergroende plekken zoals moestuintjes, veilige groene terrassen, groene oases in de stad, groene ontmoetingsplekken, mogelijkheden voor buitensport
• Inwoners (jong en oud) gaan vaker naar buiten en voelen zich gezonder
• Een door jongeren gemaakte tentoonstelling en een event over groen in de stad
• Verbinding met en actieve betrokkenheid van jongeren bij de lokale gemeenschap en hun leefomgeving
• Talentontwikkeling door, voor en met jongeren: zij leveren een fundamentele bijdrage als onderzoeker, verkenner, verteller, verbeelder, vormgever, organisator en maker.
• Ondersteuning van de lokale economie door een aanpak mét lokale jongeren én met lokale ondernemers
• Sterke(re) sociale verbinding en samenwerking tussen diverse partijen in de lokale gemeenschap
• Een kopieerbare en schaalbare aanpak voor andere jongerennetwerken, gemeenten en de publieke gezondheidssector.

Het project is nu, begin 2022, afgelopen, maar de jongeren gaan door! Samen met Groene Plaatsmakers en met IVN zijn we aan het bezien in welke gemeenten of regio's Groene Plaatsmakers nog meer kan worden geïntroduceerd.

Natuurlijk Gezonder

Projecten & initiatieven:

- **De Groene GGZ – vergroening van de geestelijke gezondheidszorg**

In 2020 hebben NFH en IVN de handen ineen geslagen voor het bevorderen van de vergroening van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland. Hiervoor is begonnen met de ontwikkeling van een initiatief met de titel “De Groene GGZ”.

Het initiatief is gericht op het vergroenen van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland, zowel van de terreinen, de integratie met wijken, in behandelingen van patiënten en voor de vitaliteit van zorgmedewerkers. Het initiatief heeft, wanneer gerealiseerd, een grote klimaat- en biodiversiteitswinst opgeleverd. In oppervlakte uitgedrukt zal een gebied zo groot als een gemiddeld nationaal park in Nederland kunnen worden vergroend. Uiteraard zou dit streven, naast een substantiële biodiversiteitswinst, ook een aanzienlijke CO-reductie opleveren.

In 2021 is er heel veel gebeurd op dit vlak, van inspiratieseminars met GGZ instellingen tot en met het organiseren van het Groene GGZ seminar tijdens het congres Duurzame Zorg 2021, een Groene

GGZ video, en de ontwikkeling van een concreet Groene GGZ actieplan. Ook heeft NFH's executive samen met de directeur IVN Renske Visscher het Green Mental Health Congres Natuur en Mentale Gezondheid 2021 gefaciliteerd. NFH was een van de medeorganisatoren van dit goed bezochte congres (dat een combinatie van offline en online elementen omvatte). Tevens reageerden NFH & IVN samen op de rijksnota "Zorglandschap GGZ", met een oproep om natuur een meer centrale rol te geven in het zorglandschap van de GGZ.

We signaleren landelijk een groot en groeiend enthousiasme voor het thema Groene GGZ en een 'honger' naar inspiratie, uitwisseling en kennis. Daartoe is er een Groene GGZ partnerschap gecreëerd. Het Groene GGZ Partnerschap omvat, naast NFH en IVN, meer dan 10 GGZ instellingen ("de groene voorlopers in de Groene GGZ"), De Nederlandse GGZ, VU-Amsterdam, de Buitenpsychologen, Green Mental Health en VU-Amsterdam. Momenteel 12 GGZ instellingen gaan concreet aan de slag met vergroening, geholpen door de andere leden van het Partnerschap.

In Noord-Brabant zijn de provincie Noord-Brabant en het Van Gogh Nationaal Park i.o. actief betrokken.

- **Samen Blokje Omdenken – natuurcontact voor jongeren**

De mentale toestand van jongeren is zorgwekkend, zo blijkt uit onderzoeken maar ook directe contacten. Contact met de natuur kan jongeren, waaronder studenten, helpen om hun mentale toestand te verbeteren of te versterken.

Nature For Health, Lentekracht, Nudge en VU-Amsterdam bouwen sinds eind 2020, begin 2021 – samen met jongeren – aan hét nieuwe platform om millennials met elkaar en de natuur te verbinden en tegelijkertijd stress te verminderen: #SamenBlokjeOmdenken. We doen dat met partners, zoals Nature Academy. Al eerste overheid besloot provincie Overijssel om een SBO pilot in Overijssel te ondersteunen. Het ministerie van Ministerie van VWS besloot in mei 2021 om SBO financieel te

ondersteunen om zo de impact verder te vergroten. Op 3 juni 2021 is het **platform Samen Blokje Omdenken** gelanceerd, met een online seminar. Het platform is de vinden via https://www.samenblokjeomdenken.nl/

De pilotfase is – succesvol – afgerond. In 2021 zijn door en voor studenten buitenactiviteiten ontwikkeld in Overijssel, Noord- en Zuid-Holland en in Amsterdam. Dit betreft activiteiten zoals "nature walks", podcasts, sociaal tuinieren, en ook heeft het SBO platform vele jongeren, waaronder studenten, bereikt en geïnspireerd. Er zijn ook verscheidene studententeams geweest die in 2021 SBO adviseerden voor verdere uitbouw, waaronder twee studententeam van InHolland en vier teams van Hoge School Amsterdam.

#SamenBlokjeOmdenken heeft in totaal 123.000 studenten bereikt in 2021. Dat is ruim 3,5 keer zoveel als we beoogden te bereiken in die periode en daar zijn we dan ook trots op. Om dit bereik te realiseren hebben we verschillende kanalen ingezet: onderwijsinstellingen/faculteiten, studieverenigingen, social media (Facebook en Instagram (@samenblokjeomdenken)), mond op mond reclame, en door flyers uit te delen bij onderwijsinstellingen.

In 2021 zijn gesprekken gestart met verscheidene andere instellingen en organisaties over de toepassing van SBO, onder meer met InHolland in Noord- en Zuid-Holland, de provincie Gelderland (resulterend in een projectvoorstel SBO in de Provincie Gelderland), Hogeschool Amsterdam, GGD Hart van Brabant, en andere organisaties. Ook heeft de gemeente Tilburg een project goedgekeurd gericht op stimuleren dat jongeren, vooral studenten, meer de natuur ingaan en bewegen. In het kader van dat project worden Back to Nature – Walks & Talks georganiseerd in 2022, onder meer met Fontys Hogeschool.

- **Groen voor zorg: toepassingen voor patiënten en zorgprofessionals**

Nature For Health is partner van een door VU-Amsterdam geleid project met als titel "Groen voor de zorg: toepassing voor patiënten en zorgprofessionals". Dit project is midden 2020 gestart. 2021 was het eerste volledig jaar van dit vierjarige project.

Vanuit zorginstellingen en groenbedrijven is er een groeiende interesse voor het inzetten van groen in de zorg. Toch wordt groen in zorginstellingen nog niet op grote schaal toegepast en daar waar groen wordt toegepast wordt het niet altijd optimaal gebruikt. Dit komt enerzijds doordat er nog onvoldoende kennis is van de wensen en behoeften van patiënten en zorgprofessionals en anderzijds door het beperkte aantal klinische relevante onderzoeken naar de effecten van groen in zorginstellingen.

Om die reden is het project ontwikkeld, met een consortium van groene- en zorgpartijen en onderwijsinstellingen onder leiding van Dr. Jolanda Maas van de faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam. De doelstelling zijn:

- Het samen met patiënten, zorgprofessionals en groenleveranciers ontwikkelen, testen en evalueren van de praktische inzetbaarheid van verschillende groene interventies die toegepast kunnen worden in verschillende typen zorginstellingen.
- Nagaan in hoeverre het gebruik van en/ of blootstelling aan groen bijdraagt aan het welzijn van zorgprofessionals en patiënten.

NHF heeft in 2021 bijgedragen om internationale voorbeelden in beeld te krijgen, met name in België, en heeft een communicatieplan opgesteld voor het project.

- **NFH project Groene voor de Zorg**

De zorg is een vitale sector voor de samenleving. Het bestaat zelf uit mensen die net als ieder mens op z'n tijd aandacht en zorg nodig hebben. Zeker in deze stressvolle tijd is het goed om af en toe even te kunnen ontkoppelen.

Vanuit dit besef is in eind 2020 het initiatief "Groen voor de Zorg" geboren, een initiatief van NFH, samen met VU Amsterdam en verscheidene anderen, waaronder groene zorgverleners, hoveniers aangesloten bij VHG, Wandelnet, JIJ MAG.NU, en NatureBliss. De Fred Foundation heeft ons van het begin af aan gesteund met raad en daad.

Ons doel is om mensen in de zorg, weer wat meer op adem te laten komen – fysiek en mentaal – door het contact met de helende kracht van de natuur. In het kader van hun werk en/of in hun privé-situatie. Samen met werknemers en werkgevers in de zorg wordt een gevarieerd en op de situatie afgestemd aanbod van natuurervaringen in beeld gebracht.

Het initiatief Groen voor de Zorg is onderdeel van de Missie Veerkracht van de Federatie voor Gezondheid.

We zijn in 2021 in contact geweest met verscheidene instellingen op het vlak van gezondheidszorg, waaronder ziekenhuizen. Tevens is een aantrekkelijke brochure opgesteld.

De uitvoering van het project verloopt echter trager dan we hadden gehoopt, mede vanwege de beperkingen in coronatijd inclusief de overbelasting van delen van de zorg.

- **Amsterdam Vital Trails**

Amsterdam Vital Trails (AVT) is een onderdeel van het programma "Benefit for all". Benefit wil gezond leven aantrekkelijker en bereikbaar maken voor iedereen door het belonen van gedrag dat gericht is op het behalen van gezonde leefstijldoelen. https://benefitforall.nl/

Wandelen draagt bij aan een gezonde leefstijl. Het is een belangrijke factor om fit en vitaal te blijven of weer te worden. Daarom willen we mensen meer aan het wandelen krijgen en daarom hebben we Amsterdam Vital Trails aangelegd. Voor miljoenen gezonde stappen in het groen langs de mooiste groene plekken in Amsterdam en Amstelveen. Waar je kunt genieten en je kunt ontspannen. Daarmee beloon je jezelf als wandelaar.

Amsterdam Vital Trails wordt gecoördineerd door Vital10 https://vital10.nl/ en Nature For Health, in nauwe samenwerking met Nature Desks, de maker van de Amsterdamse groen-blauwe kaart. Het initiatief Amsterdam Vital Trails is partner van Missie Veerkracht van de Federatie voor Gezondheid. Het is ook een geregistreerde actie in het kader van Alles is Gezondheid.

In 2021 is een aantal vital trails in Amsterdam in kaart gebracht in nauwe samenwerking met lokale en regionale partners, zoals Arkin, Oh My Mood en Stray Sport.

Tevens is veel aandacht gegeven aan het vormgeven van het concept van de lokale ambassadeurs voor de AVT's, de motivatie om te gaan bewegen ("beloningen"), het bereiken van doelgroepen en het bekendheid geven van AVT, onder meer via website en promotiematerialen.

Verwacht wordt dat de Amsterdam Vital Trials in 2022 publiekelijk kunnen worden gelanceerd.

4. NFH externe communicatie en outreach

- **Externe bijeenkomsten**

Voor het ontwikkelen van kennis en het uitwisselen van ervaring, visies en inspiratie op het gebied van Natuur & Gezondheid heeft NFH twee typen bijeenkomsten die we structureel willen inzetten, te weten:

- Werk Inspiratie Sessies Natuur & Gezondheid;
- Seizoensbijeenkomsten Natuur & Gezondheid.

NFH heeft in 2021 geen fysieke bijeenkomst georganiseerd, vanwege coronabeperkingen. Wel is er actief contact geweest met en tussen verscheidene groene zorgverleners en hebben er tientallen bilaterale gesprekken plaatsgevonden, mede als voorbereiding voor de landelijke Groene Zorg Netwerkbijeenkomst in maart 2022, in Ermelo. Tevens zijn er samen met IVN inspiratiebijeenkomsten Groene GGZ georganiseerd, die veel aandacht in de GGZ sector trokken.

Als onderdeel van de Helend Landschap Dag vonden een aantal seminars en andere bijeenkomsten plaats, waarvan de meeste online (zie onder "Helend Landschap").

- **Externe communicatie & outreach**

In 2021 werden de NFH externe communicatie-instrumenten actief onderhouden. Het betrof met name de NFH website en de NFH social media (Linkedin en Twitter). De NFH social media kreeg de nodige nieuwe volgers in 2021 en de posts werden gewaardeerd. Opvallend, in positieve zin, is de sterke toename van volgers vanuit het gezondheids- en medische domein. Eind 2021 had het NFH Linkedin account al rond de 4000 volgers, waarvan een aanzienlijk deel uit het medisch domein.

Nature For Health heeft in 2021 **de Nature For Health Online Community Group** onderhouden. Deze op Linkedin gebaseerde groep vormt de online community van Nature For Health. Het is gecreëerd vanwege de toenemende verzoeken om te kunnen aansluiten bij de NFH-gemeenschap. De groep biedt de mogelijkheid om contact te houden. Informatie, vragen, uitnodigingen voor vergaderingen, opvattingen en andere kwesties met betrekking tot natuur en gezondheid kunnen via deze groep worden uitgewisseld.

De ambitie is om de – nu technisch verouderde- NFH website in de nabije toekomst te vernieuwen, en tweetalig te maken (Nederland en Engels). De website wordt nog wel gewaardeerd door NFH doelgroepen, wat blijkt uit verscheidene positieve berichten over de inhoudelijke informatie op de website.

NFH was in 2021 verscheidene keren in het nieuws, onder meer over Natuur op Recept (MaatschapWij), Groene GGZ (verschillende media), Helend Landschap en Samen Blokje Omdenken.

Eind 2021 kreeg Nature For Health de ‘GHP Nature for Health Inspiration Award 2021’. De Global Health & Pharma's Healthcare & Pharmaceutical Awards, die nu hun zevende jaar ingaan, zijn ontworpen om bedrijven, instellingen en individuen te erkennen en toe te kennen die tijdens de pandemie verschillende doelen hebben gediend. Global Health & Pharma streeft ernaar om degenen te identificeren die het meest toegewijd zijn aan het demonstreren van expertise en een niet-aflatende toewijding aan uitmuntendheid binnen hun vakgebied.

NFH Jongerenambassadeur Clara Jeanroy schreef in 2021 een aantal artikelen voor NFH, die gedeeld zijn via de website en socials. Een van die artikelen is getiteld: “When nature becomes your museum”, over het observeren van variatie en gratie van de natuur. Ook nam zij mede namens NFH deel aan het mondiale IUCN World Conservation Congres in 2021, en bracht het thema in “Connecting Nature with Cities”.

5. NFH community

In 2021 werd er de nodige aandacht gegeven aan de verkenning van de mogelijkheden van een NFH community, met accent op groene zorgverleners.

Zo werd er een enquête uitgezet onder de groene zorg doelgroep tweede helft 2021, mede ter voorbereiding van een landelijke netwerkbijeenkomst Groene Zorg in maart 2022.

De enquête kreeg veel aandacht onder groene zorgverleners en de uitkomst was bemoedigend.

De belangrijkste uitkomsten van de enquête waren:

– 74% van de respondenten vindt het belangrijk tot heel belangrijk dat een 'groene zorg community' mogelijkheden biedt te blijven **groeien als professional**;

– 84% van de respondenten vindt het belangrijk tot heel belangrijk om te kunnen **verbinden** met groene vakgenoten;

– 88% van de respondenten zou graag zien dat een 'groene zorg community' een **aanjagersrol** vervult om het **belang en de effecten van groene zorg** op de kaart te zetten in het speelveld van reguliere zorg, verzekeraars, verwijzers;

– 94% van de respondenten wil als 'groene zorg community' de **zichtbaarheid** van coaching en zorg in het groen richting maatschappij vergroten.

Tevens werd besloten om te gaan werken aan een NFH community van zorgverleners in de reguliere gezondheidszorg die groen en natuur (willen) meenemen in hun dagelijkse werk. Dit mede naar aanleiding van de vele positieve reacties op ons werk van "reguliere zorgverleners". We zijn in 2021 gesprekken gestart met de Federatie voor Gezondheid om hierin samen op te trekken.

Verschillende gesprekken met het ministerie van VWS en RIVM hebben in 2021 plaatsgevonden, mede om te verkennen in hoeverre gezonde groene leefomgeving sterker verankerd kunnen worden in beleid en uitvoering, met betrokkenheid van NFH. De gesprekken waren positief van aard, gaven blijk van veel waardering voor ons werk, en hebben onder meer geresulteerd in gezamenlijke externe bijeenkomsten, zoals, met IVN, het seminar Groene GGZ tijdens het door VWS georganiseerde landelijke congres duurzame zorg. Jammergenoeg hebben de gesprekken in 2021 nog niet geleid tot financiële ondersteuning van ons werk, met uitzondering van een bijdrage voor Samen Blokje Omdenken, waarmee we blij waren.

6. NFH interne bijeenkomsten

De NFH Council is in 2021 5 keer online bijeengekomen.

De NFH Council agendeerde verscheidene onderwerpen zoals samenwerking met de mainstream gezondheidssector, community-ontwikkeling Groene Zorg, NFH strategie, fondsenwerking, samenwerkingsprioriteiten, NFH duurzaamheidsbeleid, financieel beheer, enz.

Ook het NFH Implementatie Team heeft verschillende keren vergaderd, met een focus op ontwikkeling en implementatie van projecten. Tevens is heeft het NFH Implementatie Team de NFH Council geadviseerd op het vlak van nieuwe thema's (en rubricering van projecten en initiatieven) en community-building.

Subgroepen van het NFH Implementatie Team zijn in 2021 geformeerd, en hebben zich, net zoals in 2020, onder meer gebogen over de ontwikkeling van NFH, NFH community en de organisatie van groene zorg.

7. Partnerschappen

NFH heeft over de 100 partnerschappen in categorieën overheid, bewoners- en wijkinitiatieven, gezondheidsorganisaties en – initiatieven, universiteiten en kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, groene zorgverleners, bedrijven, social enterprises en verzekeraars, en branche – en koepelorganisaties. In 2021 trad onder meer de Stichting Gezond Natuurwandelen toe als NFH partner.

In 2021 lag bij NFH het accent op het verder activeren van bestaande partnerschappen, waarbij de samenwerking met Federatie voor Gezondheid, Lentekracht, Nudge, VU-Amsterdam, IVN, NatureBliss, Green Mental Health, en Groene Zorgverleners zoals de Buitenpsychologen veel aandacht kregen, en - vooral als onderdeel van Samen Blokje Omdenken – samenwerking met verscheidene universiteiten en hoge scholen.

Begin 2021 is NFH formeel toegetreden als partner van het Van Gogh Nationaal Park. Dit partnerschap past goed bij de samenwerking die het Van Gogh NP i.o. en NFH al hadden ingezet, vooral rond het thema Helend Landschap en de Groene GGZ.

8. **Organisatie**

In 2021 waren er geen wijzigingen in de samenstelling van de NFH Council. Het jaar 2021 was het laatste jaar van het bestuurslidmaatschap van NFH secretaris Ben Janssen, die per 1 januari 2022 formeel aftrad, na vele jaren van actief bestuurslidmaatschap. Het Implementatie Team van NFH was erg actief en bestond in 2021 uit 7 leden en 1 adviseur. Het Implementatie Team is het uitvoerend orgaan van NFH, en heeft verscheidene van de hierboven genoemde projecten en initiatieven geïnitieerd.

In 2021 werden we vereerd met de toetreding van Sacha de Boer als NFH beschermvrouwe. Sacha de Boer is publiek bekend door haar werk als TV-presentatrice, haar fotografie en haar inzet voor een duurzame planeet en het vergroten van de bewustwording van het klimaatprobleem.

In 2021 trad als NFH ambassadeur KiKi Hasson, Chief Optimism Officer (Los Angeles, California, USA) toe, waarmee we erg blij zijn.

We waren ook erg blij met het werk van onze vrijwilligers. Vooral Nana Lakwijk en Britt van Erven waren actief voor NFH in 2021. Ook in 2021 had NFH weer een aantal studenten-stagiaires, die verfrissende bijdragen leverden aan ons werk.

Leden van Council en Implementatie Team in 2021

NFH Council (2021)

Voorzitter, plv. voorzitter, secretaris, en penningmeester

- Sabine Pinedo, bestuursvoorzitter (Internist, (mede-)oprichter en directeur Vital10, bestuurslid Ingeborg Douwes Stichting, keynote- en TedX-spreker)
- André van der Zande, plv. bestuursvoorzitter (Lid van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, vml. DG RIVM en vml. secretaris-generaal van het ministerie van LNV)
- Ben Janssen, bestuurssecretaris (Vml. manager Dementie Ondersteunings- en Trainingscentrum (DOT), De Wever, Eigenaar Dementiaservices Ben Janssen)

- Andries Noback, bestuurslid penningmeester (Oprichter Bureau Autitude en vml. voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Autisme Gelderland).

Algemene bestuursleden

- Agnes van den Berg, bestuurslid (Bijzonder Hoogleraar Beleving en waardering natuur en landschap aan de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen, en eigenaar Natuurvoormensen – omgevingspsychologisch onderzoek)
- Tjisse Brookman, bestuurslid (Eigenaar Tjisse Brookman Advies, betrokken bij verscheidene wandelinitiatieven, vml. De Friesland Zorgverzekeraar)
- André Hoek, bestuurslid (directeur Hoek Hoveniers, lid van Brancheverenigingen VHG – Voor ondernemers in het groen)
- Patrik Grahn, bestuurslid (Hoogleraar, Swedish University of Agricultural Science – Dep of Work Science, Business Economics and Environmental Psychology)
- Joop van Hezik, bestuurslid (Eigenaar Ecotopia, bestuurslid Dementie Coöperatie Oisterwijk, vml directeur Nature-Assisted Health Foundation en mede-oprichter van Global Goals Genootschap Oisterwijk.

Executive (geen lid van de Council)
Rob Wolters, executive NFH (vml. directeur ECNC en Land & Sea Group, vml. Ministerie van LNV, eigenaar Seven Waves, RvT lid Brabant Natuur Museum en AB lid Brabants Landschap)

NFH Implementatie Team (2021)

- Rob Wolters (coördinator)
- Paul van der Velden
- Tjisse Brookman
- Ben Janssen
- Mark Verweij
- Tot begin 2021: Sanne Hiemstra, oprichter Sanne Renske Hiemstra (Mens & Omgeving)
- Ellen van Bodegom (vanaf september 2021).

Adviseur van Implementatie Team:

- Rob Maessen, social innovation and sustainable development

NFH Beschermvrouwe
Sacha de Boer

NFH ambassadeurs:
* Cora Postema, Ont-dekkingsreiziger en staatssecretaris van het Ministerie van leven.
* KiKi Hasson, Chief Optimism Officer, VS
* Clara Jeanroy, University student, Sorbonne University & Wageningen University, Jeugd-ambassadeur/Youth-ambassador.

NFH vrijwilligers:
* Nana Lakwijk, röntgenoloog, vml. teamleider Radiologie, Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) Tilburg/Waalwijk
* Britt van Erven, arts in opleiding (internist) bij Radboud UMC, Nijmegen

Student-stagiaires:

- Lisan Stevens (Saxion Hogeschool) (stage afgerond)
- Maris van Halsema (Saxion Hogeschool) (stage afgerond)
- Lot Pronk (NHL Stenden Hogeschool) (stage afgerond)
- Huixin Hu (Wageningen University & Research) (stage afgerond)

- Sara Madeleine Meyer (Amsterdam University Academy) (stage afgerond)

NFH Support
* Robert Zeggelaar, Administratiekantoor Zegge LLP
* Milou Kuper | LOUK concept & creatie.

In 2021 kreeg ons NFH Inspiratie Centrum in Berkel-Enschot, bij Van Helvoirt Groenprojecten, een verdere upgrade in herkenbaarheid en uitstraling. Dit Centrum, in het midden van het Van Gogh Nationaal Park in oprichting is gelegen in een groene omgeving en is beschikbaar voor iedereen die voor netwerken, reflectie en samenkomst. We zijn Van Helvoirt Groenprojecten dankbaar voor de geboden faciliteiten.

9. Financiën

NFH's financiële basis is groeiende, maar heeft verdere versteviging nodig. Onze outreach en naamsbekendheid is sterk gegroeid de afgelopen jaren, alsook het aantal projecten. Echter, de dekking van de "overhead" (managementtaken, programma/projectontwikkeling, communicatie en admin/financieel beheer) blijft een aanzienlijke uitdaging.

Fondsenwerving is van vitale betekenis voor de instelling Nature For Health, vooral de realisering van een stabiele financiële situatie voor overhead. Fondsenwerving kreeg in 2021 opnieuw prioriteit van zowel NFH Council en management als het NFH Implementatie Team.

Fondsenwervingsprioriteiten voor 2021 waren zijn:

- Projectfinanciering (subsidies, andere projectinkomsten) – met name gericht op de projecten genoemd in dit jaarplan
- Programmafinanciering (subsidies voor grotere programma's, die verschillende projecten kunnen omvatten) – met name gericht op rijksoverheidsfinanciering.
- Institutionele financiering (familiekapitaal, bedrijfsleven-sponsoring zoals 1% for the Planet).
- Crowd-sourcing (bijdragen vanuit burgers en bedrijven). We zijn blij met alle bijdragen die we in 2021 hebben ontvangen.

Begin 2020 is NFH toegetreden tot het centrum **Kenniscentrum Filantropie** beheert het grootste, centrale platform met goede doelen en vermogensfondsen in Nederland en maakt "goed doen goed zichtbaar". De registratie van Nature For Health past in ons beleid om zo transparant en open mogelijk te zijn. En om zo continue te blijven werken aan kwaliteitsverhoging. Uiteraard hopen we dat we door de registratie ook meer in beeld komen van vermogensfondsen. In 2021 is de NFH informatie op het platform bijgewerkt.

Eind April 2020 werd Nature For Health **1 % for the Planet non-profit partner**, voorgedragen door het bedrijf Suslight Nederland. **1% for the Planet** is een wereldwijd beweging die bedrijven en individuen inspireert om acties voor de gezondheid van onze planeet te ondersteunen. Bedrijven die lid zijn van dit netwerk dragen ten minste één procent van hun jaarlijkse omzet bij aan dit type acties via steun aan 1 % for the planet. We hopen dat meerdere bedrijven Nature For Health als goed doel zullen kiezen.

Meer informatie

Meer informatie? Benieuwd geworden naar bepaalde activiteiten genoemd in dit jaarverslag en wilt u meer informatie of wellicht meedoen? Neem dan graag contact met ons op via info@nfhfoundation.com